

astub, selle läbi föigist labjulikkudest mõteteest Raani vabari saab puhastatud. Würst ei tahnuud ei pâilest ega tuld summardada. „See ei ole mitte sünnis, — rääkis tema, — et riidtiinimene loodud aðja summordab, kuna Jumalat Ainsat peab summardama, selle tahtmisse läbi lõik loodasi on loodad.“ Würst pides patuks Tatarlaste nõundmist hirmu ja ilmaliku lastu pârast täita. Lõsine ushja peab oma uðku julgesite üles tunnidistama; Mihhael rõttis nduuls ennemine Kristuse pârast kannatada kui usust taganeda. Sed a andsiwad Raani sulased Batile sedamoid teada. Batti pani imessi niisugust julgust, — see oli esimene inimene, kes tema tahtmisse julges vabari panna. Batti läfitas Mihhaeli suure oma ligema teenri würstil mae-nisema. „Kuule meie tsaari, — rääkis Batti saadik würstile Mihhaelile, — summarda pâilest ja tuld; kui sa summardad — siis annab tsaar sulle suurt auu: kui sa ei kuule, — siis sa sured hirmsat surma.“ Mihhael jäi kindaliks ja ütles: „Aga mis tele tsaat mille lubab: würstilisi ja selle maailma ouu, mis siirede kaob, kist lõik see pole mitte jäädam. Nei tsaur Batti ei tro, mis temast jaab: tâna on ta vägeri valitseja, homme waene terjaja; tâna terve, homme halge; tâna ta hillegi ihaitlus toredusel, homme on tai ju surnuhald lülijed ja nõsid lõõvad teba; tâna elus, homme surnub.“

Raani jaobit peni imessi würstil tarist, oga Batti lastu jõrcle õhvardab ta teba surmega. Würst vaatas kindlaste nende õhvardudute peale: „Mina olen valmis Kristuse pârast surema, ja oma Jumala pârast; olaobie olen ma oma emalusti tulnud, olaobie lähen ma ka dra.“ Peale selle rõttis ta pühha õhtusõõmanega ja valmistas eunast surma vabari ette.

Tema läjamehed ja sugulased marnilisteid teda, et ta Raani tahtmisi pidi täitma, kist sa teised würstdid olla alandamise tell armu teeninud. „Tele pârast ei holla ma oma hinge mitte dra riituma, töötas Mihhaeli nelle, ja, kui ta würstiliseid tellijast oll maha heitnud, siis just. Sööde tele maailma ouu, mina nõuan tega laeva auu.“ Peale selle pôõrad ta eunast ümber Batti saabitu poole ja läbis Batile lemba anda: „Tema jumalaid ma ei summorda ega teeni ja tema seobusjewabalt läärmist ma ei kuula.“ Batti, kui ta seda sunnis, sai siis tulisti viha ja läbis Mihhaeli hirmjal tulisti dra hulata. Mihhaeliga ühed sai verecumisteaja frooni ta tema truu teener Weodor, kes würstil tema kannatamisdi ajal irroöttis. Oige-usu tielis idotõi tema vahade hulata. Mihhaelit tööd nõltasid, et Venemaael veel mehi oti, sed oma uju eest kannatada ja surra mõistisid, olemissi nad ka mõistisid endid ühendabada. Aga see oli rabje töö.

Sõjomehed ja muud elanikud salved tas busko merisib sedades hirmsa waenloje vabari wõldeldes, ehl neid vabari wang; ja suurem hulg

nendest, kes elusti olivad jäänuud, olivad nõnba dra elmatanud, et nad ei jõgeniud Jumala ilmasse waabata, vabas olivad veidus mettades ja joostivad silma tagasi waalamata kui nad suelli üht Tatorlast juhtustivad nägema. Kuid enne linnad ja lülid tellimad, seal ei olnud niiud muud kui tihahunisuid ja waremeid näha, tõdetud surnushedega, mis tuhandate lauro maas mõdanestivad; kuid enne elunajad telliwad, seal olivad niiud muistad, tellinenud objud. Kerevud, ojad, jõed olivad töös surnushedalb, leba keegi ei wõlnud maha matta. Võnt versti cemal nendest hirmsatest matudse-aedadest oli sole laits kuulda.

Sügisid tulid oma vihmade ja hiltnodega; talvo lõudis lättie oma sunehangudega; dra nõiginiud ja lõhnats jäänuud Venelased tulnud vâlja metsadest, kuhu nad waenlode eest olivad vallu läinud. Batem oll neli surra nõlio lättie, kui hirmsate Tatarlaste lättie langesda. Kurijad vâlthjad siisutivad neid linni, panivad neid ahetatese, siisutivad riibed nende seljast maha, vabaliivad neib enedolega lätside teal ühes, teatasivad neib, waenlodevad neid nõlja, silma ja teidile hirmsate pilnuridriga. „Emad naisivad lavi, sed nende silmade ees Tatarlaste hobudtest salmad dra sõlitud. Võtaride naised, sed enne ühestili maoest ei teobud, suibebetid ja siibiretes lätsivad, hulg teenrid ees ja taga, olivad niiud hetrimata rahva orjob, sandsiwad nende nõlstele mott, jahwtativedad lätsividega ja põletativedad oma valgeld läsi tule peal, kui nad oma pilnajatele toltu välmidotsivad. Reed, sed elasivad, igatisevad surra, et rahu leiba.“ Üle-üldine leluomine, üleüldine hirm valitseb rahva testel. Mõõmisid olivad ütleses loisad, loornad, hundid ja teised ihalõöjad metloomad, ja Tatarlasted.

Wahinad tundis Tatarlaste al Jumala viha oma vattude pârast. Tema lundis Jumalustes hirmust healt, sed teba lätsis enese peale waadata ja õiget mõõtust üles töötta.

„Hirmus on, lapied, lirjutab piiskop Serapion Vladimirovi, hirmus on langesda Jumala viha alla: mõisuguseid karistusi ei ole meie Jumala läest vabari wõtinud; kas meie maa polnud wangivõlmed, kas meie linnad polnud mitte wõetud; kas meie läab ja vennad polnud mitte maha lõõdud; kas meie noised ja lapied polnud mitte dra wangit välivab, ja kas ülejäänuud polnud mitte wõerast rahvasti orjadeid lehind ja libedaslike orjatõesse pandud“

„Jumal lälitab mele peale halastamata rahva, surja rahva, sed armu ei annud ei nooreca lübusete, ega waavaca jõuetusele, ega lapi pea noorutele . . . Jumala sojad olivad maha lõetud, vâha soja riistad teutatud, tell, mis puha oli, jai jaigadega lõpetud, pilddopid sativad mõõga roosid, vâha munsade lehad helbeti lindudele töögist; meite läbe ja vendlade verb jõi maa rohede, naqu mott, würstilissude jõjapealituse lindus langes, meie vahwad võgenevad hirmus; meie lülid olivad dra heinatainud, meie suurus sai alandatud; meie lindus sadub . . . Meie tõmbasime eneste peale Jumala viha, naqu vahma toewast.“

„Ci olnud venelalista armastust, ei olnud üht mott . . . ja Venemaa pidi olgama.